

УДК 347.672:341.954

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК КОЛІЗІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ГАЛУЗІ СПАДКУВАННЯ

Хороша Т. С.

Аспірантка Інституту держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України.
Науковий керівник: доктор юридичних наук Г. П. Тимченко.

Анотація. У статті проведено комплексне правове дослідження основних засад колізійно-правового регулювання спадкування, ускладненого іноземним елементом, в процесі його становлення та розвитку. Розглянуто теоретичні питання становлення і розвитку колізійного законодавства в галузі спадкування. На підставі проведеного аналізу отримані висновки щодо основних етапів розвитку та формування давньоримського спадкового права, яке йшло незалежно від візантійського, своїм шляхом. Проаналізовано становлення спадкового права в інших державах, яке проходило в залежності від того, чи було запозичене тією чи іншою державою стародавнє римське право. Обґрунтована необхідність підписання угод з питань спадкування між усіма країнами світу, включаючи Україну, оскільки держава, як захисник майнових прав та інтересів своїх громадян, повинна сприяти вирішенню колізійних моментів спадкового права, і прагнути до єдиного тлумачення норм спадкових правовідносин. Сформульовані узагальнені положення вітчизняного законодавства в галузі спадкування, ускладненого іноземним елементом.

Ключові слова: спадкування, колізія, колізійне законодавство, правове регулювання, спадкування з іноземним елементом.

Постановка проблеми. Спадкування є однією з найважливіших гарантій права приватної власності, оскільки забезпечує високий рівень культури приватного права і демонструє тим самим особливості тієї чи іншої правової системи в сучасному світі.

Актуальність вивчення особливостей еволюції колізійного регулювання спадкових відносин з іноземним елементом полягає в тому, що за останні роки все більше виникає колізій, конфліктів юридичного характеру в процесі правового регулювання спадкування. Незважаючи на процес уніфікації законодавств, все ще існують розбіжності між правовими нормами, що регулюють питання спадкування, в тому числі спадкування з іноземним елементом. Для дослідження колізійних питань спадкування з іноземним елементом в повному обсязі нами був проведений всебічний аналіз становлення колізійного законодавства.

Нові вимоги перед юридичною наукою ставить і сучасна правозастосовча практика, що викликає необхідність подальшого теоретичного аналізу та осмислення правового регулювання відносин щодо спадкування, ускладненого іноземним елементом. У сучасному міжнародному приватному праві (далі – МПрП) основним юридичним інструментом, який регламентує приватно-правові (сімейні, спадкові) відносини з іноземним елементом, слугує колізійна норма. В цілому оновлення спадкового законодавства, зокрема, і колізійного законодавства, безумовно, безпосередньо впливає на необхідність дослідження інституту спадкування в рамках міжнародного приватного права. Дане дослідження може сприяти розвитку і вдосконаленню правового регулювання в сфері спадкування, надати нового імпульсу розвитку правових відносин у міжнародному цивільному обороті, в міжнародному житті.

Метою статті є аналіз основних етапів становлення і розвитку колізійного законодавства в галузі міжнародного спадкування. На сьогоднішній день окремі проблеми, пов'язані з регулюванням інституту спадкування з іноземним елементом, вивчаються в основному в рамках міжнародного приватного права. У науковій літературі з досліджуваної теми бракує монографічних робіт, а також дисертаційних досліджень. Актуальність і недостатня розробленість окремих питань у цій галузі відносин визначили вибір мети наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема дослідження належить до числа мало вивчених. Безпосередньо вивченням колізійних питань у спадковому праві займалися такі автори, як А. А. Рубанов, Б. С. Антімонов, Л. П. Ануфрієва, В. Г. Буткевич, Ю. О. Заїка, В. М. Корецький, А. І. Муранов, М. О. Самойлов, С. Я. Фурса, Є. І. Фурса та інші.

Основні результати дослідження. Основоположним не тільки для історико-правового, а для будь-якого дослідження, є принцип історизму, який передбачає розгляд явища, що вивчається («спадкове право»), у його розвитку, внутрішньому постійному русі з урахуванням усіх причинно-наслідкових зв'язків, що утворюють те історичне середовище, у якому це явище існує. З цього приводу М. Дамірлі слушно зазначає, що «предмет дослідження не можна виривати з обстановки, що його оточує, будь-які знання про минуле необхідно розміщувати в сучасний їм контекст» [1, с. 45]. Керуючись цим принципом, ми намагалися визначити історичну зумовленість виникнення радянського спадкового права та його розвитку протягом тривалого періоду, його вплив на формування сучасного й майбутнього спадкового права. Це цілком логічно, адже поза історичним контекстом, який пов'язує явища та процеси сучасності з тими процесами і явищами, що їм передували, а також з тими, які виникнуть на їхній основі в перспективі, неможливо пізнати сучасність. Саме використання принципу історизму надало нам можливість простежити логіку змін у процесі розвитку суспільних відносин, з'ясувати, під впливом яких факторів та обставин держава вклала той чи інший зміст в спадкове право.

Спадкове право пройшло довгий і складний шлях розвитку, відображаючи еволюцію умов життя суспільства. Згадку про спадкування можна знайти в самих перших письмових джерелах: глиняних табличках Шумеру, єгипетських папірусах і т. д.

Становлення спадкового права (і в т. ч. ускладненого іноземним елементом) бере свій початок ще з римського права. Як відомо, вже в Давньому Римі щодо спадкування розрізняли правонаступництво загальне, або універсальне, та часткове, або сингулярне [2, с. 14]. Римське право епохи раннього Риму визначало іноземців як ворогів. «Недрузи» (*hostes*) – такий термін позначав як іноземця (*alien*), так і власне ворога (*enemy*) в Законах XII таблиць. Проте, у міру того, як Рим ставав найбільшою торговою державою свого часу, права і привілеї *jus gentium* були поступово поширені і на іноземців. Але навіть тоді, коли римляни стали високоцивілізованим і освіченим народом, вони не розглядали іноземців як людей, з якими у них існує загальне право. Вважалося, що народи, з якими у римлян немає відносин дружби, гостинності і союзу, хоча і не є ворогами римлян, однак, якщо будь-яка річ, котра належить римлянам, опиняється в їх руках, то вони стають її власниками, а римські вільні люди стають їх рабами, і римляни застосовують до них те ж саме.

Основні інститути спадкового права, вироблені римським правом, були прийняті цивільним правом нових народів і складають досі основу спадкового права держав романо-германської правової системи. Більше того, римському праву сучасні законодавства зобов'язані і самим поняттям спадкування, як універсального спадкоємства, в силу якого на

спадкоємця не тільки переходять усі майнові права та обов'язки спадкодавця, а й покладається відповідальність за борги спадкодавця. Проте говорити про виникнення колізійних норм в галузі спадкових відносин в Стародавньому Римі не можна. Це пояснюється тим, що у Стародавньому Римі при регулюванні конкретних суспільних відносин система права виходила з того, що вона є єдиною системою правових норм. Існування іноземного права нею тільки декларувалося.

Наступним великим етапом у становленні спадкового права, ускладненого іноземним елементом, можна визнати спадкове право стародавньої Русі. Загальновизнаним є факт існування відносин спадкування в стародавній Русі, проте немає єдності поглядів дослідників щодо співвідношення спадкування за заповітом та за законом. Згідно з однією позицією спадкодавець володів фактично повною свободою у виборі спадкоємців. Згідно з іншою позицією спадкодавець мав право лише санкціонувати у заповіті поділ спадкової маси тільки між тими особами, які були спадкоємцями за законом [3, с. 81].

Певні відомості щодо особливостей спадкування цього періоду можна отримати з договору з Візантією, який дійшов до нас у складі «Повісті временних літ», з тексту якого вбачається пріоритет спадкування за заповітом, відсутність якого тягне за собою спадкування за законом. Можна наголосити також на позиції П. П. Цитовича, який звертав увагу на те, що норми про спадкування стосувалися лише тієї категорії руських, які знаходилися на службі у імператора. Відповідно, мета цієї статті договору полягала в обмеженні претензій Візантії щодо майна померлого руського, на яке вона могла претендувати як на майно варвара [4, с. 7-8].

Щодо становлення спадкового права в інших державах необхідно зазначити, що в середні віки продовжилася політика держав, яка мала свої корені ще з часів римського права і характеризувалась ворожим ставленням до іноземців. Ця політика знайшла своє віддзеркалення в законах багатьох держав. Згідно з *droit d'aubaine* власність іноземця-нерезидента після його смерті переходила до феодала, а в більш пізній час – до держави.

Закони всіх європейських самоврядних міст також прийняли практику, «варварську і негостинну», як назвали її Г. Уїтон та інші англійські юристи у XIX столітті.

Загальне право Англії також відображало значну недовіру до іноземців. Їм заборонялося володіти власністю – як купувати, так і успадковувати її і за законом, і за заповітом, а правовий статус іноземців-нерезидентів був навіть нижчий, ніж у незаконнонароджених, які, у свою чергу, в загальному праві не мали права успадковувати навіть після матері.

Відомий англійський юрист і політичний діяч лорд Е. Кок зазначав, що спадкування іноземцями призведе до руйнування *tempore belli*, а потім чужоземці можуть закріпитися в серці королівства і приготуватися підпалити Співдружність. Таку заяву було зафіксовано в судовому прецеденті 1607 р. у справі Кальвінн. Г. Н. Буднева і В. В. Зайцева відмічали, що незважаючи на те, що чотири книги «Інституцій» Кока вийшли в світ ще у XVIII столітті, це не просто праця, що зберегла своє значення як історичне джерело загального права до теперішнього часу, а авторитетний акт доктринального тлумачення права – навіть у XX столітті зустрічалися рішення з посиланнями на цю роботу [5, с. 122].

Цю позицію підтримували й інші автори. Так, за поясненням сера У. Блекстоуна, автора знаменитих «Коментарів до законів Англії» (в 4-х т., 1765-1769), оскільки іноземці не присягали Короні, то безпека королівства могла б бути підірвана дозволом їм успадковувати або відсутністю обмежень в цьому праві.

Вперше про колізійне регулювання стало можливим говорити в середні віки у зв'язку з інтенсивним розвитком торгівлі між містами-державами. Перший раз колізійна про-

блема була поставлена Магістром Алдріком наприкінці XII століття (1170-1200 pp.). Більш системно міжнародне приватне право стало вивчатися в італійських університетах у XIII столітті – на початку епохи Відродження.

Джон Бессетт Мур відмічав, що за цивільним кодексом 1809 р. іноземці мали рівні майнові права з французами, тоді як в цей час в решті Європи подібні права іноземці могли одержати лише за наявності міждержавного договору, заснованого на принципі взаємності. Одним з проявів своєрідного націоналізму в Англії і решті держав загального права була доктрина про можливість обмеження прав іноземців нормами «про торгівлю з ворогом», яка знайшла своє втілення і в спадковому праві США. Причому тлумачення цих норм на практиці було досить широким: на початку Другої світової війни канадські суди застосували ці норми проти спадкоємців – громадян Польщі і СРСР, хоча Польща, а потім і Радянський Союз були союзниками Канади. Суди мотивували свої рішення необхідністю врятувати спадщину від захоплення фашистами.

Про регулювання питання про право успадкування іноземців в Російській імперії, до складу якої входила територія сучасної України до XVIII століття, достовірних відомостей немає. З упевненістю можна говорити про регламентацію даного питання, починаючи з 18 квітня 1749 року, коли з прийняттям Сенатського указу «Про передачу іноземцям маєтків, що відходять їм у спадок за попередньо вчинену ними у вірності присягу», право успадкування іноземців було визнано, хоча і з обмеженнями, викликаними передусім, політичними мотивами. Вперше більш-менш певне правило про право успадкування іноземними підданими рухомих і нерухомих маєтків, що залишаються в Російській імперії, було відображено в маніфесті від 1 листопада 1785 і мало відношення лише до австрійських підданих [6, с. 115].

Початком існування радянської влади на українських землях, як відомо, вважається грудень 1917 року. Розробка Цивільного кодексу, яка розпочалась у РСФРР влітку 1921 року, обмежувалась на початку лише розділом, що стосувався зобов'язального права. Перший Цивільний кодекс УСРР 1922 року, прийнятий постановою ВУЦВК від 16 грудня 1922 року, набрав чинності з 01 лютого 1923 року [7]. Він повністю відповідав положенням Цивільного кодексу РСФРР в редакції 1922 року та був побудований за його принципами. Спадковому праву була присвячена частина четверта кодексу «Спадкове право», яка охоплювала 20 статей (416-435). Згідно зі статтею 418 Цивільного кодексу УСРР 1922 року коло осіб, які могли бути спадкоємцями, обмежувалось прямими низхідними (діти, онуки, правнуки) родичами, другим з подружжя, який пережив спадкодавця, а також непрацездатними та незабезпеченими особами, які фактично перебували на утриманні померлого не менше одного року до дня його смерті. Частки всіх спадкоємців були рівними. Спадкоємцями могли бути тільки особи, які були живими на момент смерті спадкодавця, а також діти, зачаті при його житті та народжені після його смерті. Такий розподіл спадщини між спадкоємцями був направлений на обмеження можливості сконцентрувати в одних руках «великі багатства». Щодо успадкування іноземцями в кодексі була лише одна примітка: «права громадян іноземних держав, з якими УРСР уклала ту чи іншу угоду, регулюються цими угодами».

Якщо в Конституції УСРР 1929 року про успадкування взагалі не йшлося, то в наступному Основному Законі – Конституції СРСР від 05 грудня 1936 року цьому питанню була присвячена окрема стаття. На початку січня 1932 року було прийнято Постанову НКЮ УСРР «Про порядок, як оформляти визнання громадянам права позиткоємців у полісах чужоземних товариств особистого страхування» [8]. Незважаючи на те, що цей нормативний акт не вносив зміни у чинне на той період спадкове право, однак він регулював відносини у сфері страхування та порядок отримання спадкоємцями грошових коштів у

разі настання страхового випадку. Відповідно до цієї Постанови страхова сума виплачувалась на підставі свідчення про право на спадщину спадкоємцям за законом чи за заповітом на загальних підставах. Прийняття цієї Постанови є свідченням співпраці Радянського Союзу із іноземними державами навіть у період тоталітаризму.

Значних змін щодо регулювання спадкування з іноземним елементом в період Другої світової війни та в післявоєнний час не відбулося, і регулювання цих відносин зазнало змін лише в наступному періоді історії України, коли, починаючи з кінця 1950-х рр. ХХ ст., розпочалася друга масштабна кодифікація радянського права, у тому числі й українського.

Як зазначає А. М. Кондратова, «спадкове право з внесеними до нього у 1945 р. змінами діяло без будь-яких істотних доповнень або вилучень аж до прийняття Верховною Радою СРСР «Основ цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік» від 1962 року» [9, с. 173].

Наприкінці 1961 року, а саме 08 грудня, Верховна Рада СРСР прийняла Закон СРСР «Про затвердження Основ цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік». Як і проект, введений в дію з 01 травня 1962 року вже Закон – «Основи цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік» – став предметом аналізу з боку науковців.

Надалі був прийнятий Цивільний кодекс УРСР 1963 року [10]. Спадковому праву, як вже зазначалося, в Цивільному кодексі 1963 року був присвячений сьомий розділ і, відповідно, статті 524-564. Закладені там норми суттєво змінили процес регулювання спадкових правовідносин. Зазначене стосувалося насамперед розширення кола спадкоємців за законом і за заповітом.

Тут варто виділити положення Цивільного кодексу 1963 року, стаття 570 якого була присвячена питанням спадкоємства з іноземним елементом. Зокрема в ній встановлювалось: «Відносини по спадкоємству визначаються за законом тієї країни, де спадкодавець мав останнє постійне місце проживання. Здатність особи до складання і скасування заповіту, а також форма заповіту і акта його скасування визначаються за законом тієї країни, де заповідач мав постійне місце проживання в момент складання акту. Проте заповіт або його скасування не можуть бути визнані недійсними внаслідок недодержання форми, якщо остання задовольняє вимоги закону місця складання акту або вимоги радянського закону. Спадкоємство будівель, що знаходяться в СРСР, в усіх випадках визначається за радянським законом. Тим же законом визначаються здатність особи до складання або скасування заповіту, а також форма останнього, коли заповідається будівля, що знаходиться в СРСР».

До прийняття нового законодавства періоду незалежної України відносини спадкування, ускладнені іноземним елементом, регулювалися Основами цивільного законодавства Союзу РСР і Республік від 1991 р., де розділ VII був присвячений правоздатності іноземних громадян і юридичних осіб – «Застосування цивільних законів іноземних держав і міжнародних договорів».

Розпад Радянського Союзу та інші події, пов'язані з катастрофою радянської системи, призвели до кардинальної зміни як українського права в цілому, так і міжнародного приватного права. На сучасному етапі розвитку української державності в умовах підвищення мобільності населення вибудовується вектор розвитку або прогресивної зміни національних особливостей регулювання спадкування з іноземним елементом у напрямку уніфікації міжнародних стандартів у цій галузі.

Щодо норм вітчизняного права як джерела спадкового права у МПрП зазначимо, що такими є норми Книги 6 ЦК України «Спадкове право», які є нормами матеріального права. Процедурні питання оформлення спадщини, і в т. ч. іноземцями, регулює Закон

України «Про нотаріат», а також підзаконний нормативно-правовий акт – «Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України».

Колізійні питання спадкування регулює Закон України «Про міжнародне приватне право» [3], метою прийняття якого було врегулювання приватно-правових відносин, які хоча б через один із своїх елементів пов'язані з одним або кількома правопорядками, – іншими, ніж український. Колізійним спадковим нормам в зазначеному законі присвячено розділ X «Колізійні норми щодо спадкування» (ст.ст. 70-72).

Відомо, що істотною особливістю регулювання спадкових відносин з іноземним елементом є те, що норми спадкового права у МПрП України не містять прямої відповіді на питання, як вирішити справу. Вони мають, так би мовити, відсильний характер, який полягає у визначенні законодавства, яке необхідно застосувати у конкретній ситуації. На такій парадигмі МПрП розвивалось довгий час і розвивається досі.

Вирішення того чи іншого питання у конкретному спадковому правовідношенні, ускладненого іноземним елементом, здійснюється в декілька етапів. Спочатку застосовується колізійна норма, яка визначає, правопорядок якої держави підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом. Далі у визначеному правопорядку відшуковується відповідна норма матеріального права і знаходиться відповідь на конкретне питання. При цьому у кожному конкретному випадку не можна забувати про норми, які містяться у міжнародних договорах.

Основними колізійними питаннями спадкування за Законом України «Про міжнародне приватне право» є загальне правило щодо визначення права держави, яке застосовується до спадкових відносин, заповідальної здатності особи, форми заповіту, а також можливості реалізації автономії волі. Відповідно до ст. 70 цього закону спадкові відносини регулюються правом держави, у якій спадкодавець мав останнє місце проживання, якщо спадкодавцем не обрано у заповіті право держави, громадянином якої він був. Вибір права спадкодавцем буде недійсним, якщо після складання заповіту його громадянство змінилося [3]. Таким чином, бачимо, у випадку, якщо спадкодавцем є особа, яка на момент смерті проживала на території України і залишила після себе спадщину, а спадкоємцем є особа – громадянин іншої держави, застосовуватись повинно вітчизняне законодавство.

Аналогічні конструкції передбачаються і в інших країнах, таких як Великобританія, Франція, США. У країнах, де керуються законом громадянства спадкодавця, таких як Німеччина, Австрія, також застосовується диференційований підхід до спадкоємства рухомого і нерухомого майна [11, с. 223]. Так, наприклад, у ч. 2 ст. 25 Вступного закону до Німецького цивільного уложення йдеться про можливість вибрати своїм волевиявленням німецьке право щодо нерухомості, що перебуває у Німеччині. Конструкція норми ст. 4 Закону передбачає положення, згідно з яким декларований у ст. 25 того ж Закону принцип громадянства взагалі втрачає будь-який сенс. Зокрема, ст. 4 передбачає під поняттям «іноземне право, що підлягає застосуванню» відсилання в першу чергу до колізійного права відповідної держави. Цей підхід перш за все показує зокрема, що на тлі явного прагнення німецького правопорядку в певному сенсі узурпувати вирішення питання про вибір права, що підлягає застосуванню до спадкування з іноземним елементом, для «руйнування» єдності принципу універсальності спадкового статуту достатньо багато можливостей, насамперед, через успадкування нерухомості.

Висновки. Таким чином, аналіз становлення та розвитку вітчизняного спадкового права дає змогу дійти висновку про його походження з часів Давнього Риму. На підставі проведеного аналізу можна стверджувати, що формування давньоруського спадкового права йшло незалежно від візантійського, своїм шляхом. Щодо становлення спадкового

права в інших державах, то воно проходило в залежності від того, чи було запозичене тією чи іншою державою стародавнє римське право. У сучасні часи, враховуючи необхідність поживлення торгового обігу, воно значно покращилось, проте норми як матеріального права, так і колізійні норми щодо спадкування у різних державах істотно різняться. Як вітчизняне спадкове право, так і спадкове право іноземних держав, включає у свій склад матеріально-правові норми та норми колізійні. Отже, спадкування у міжнародному приватному праві не регулюється єдиними універсальними формулами, а, навпаки, вкрай диференційоване і нерідко визначається політичними мотивами. У багатьох країнах світу передбачається можливість прямо або опосередковано підпорядкувати спадкування нерухомості національному праву, незалежно від використовуваної в міжнародному приватному праві відповідної держави колізійної прив'язки. Причому це характерно також для тих країн, які не використовують в національному цивільному праві поділ речей на рухомі і нерухомі.

У зв'язку зі зростаючим міграційним потоком громадян в різні країни світу, зі створенням інтернаціональних сімей, варто піддати більшому регулюванню питання реалізації громадянами України на території іноземних держав спадкових прав і навпаки. Таким засобом може служити підписання угод з питань успадкування між усіма країнами світу. Дані питання є невід'ємними частинами життя будь-якої людини, тому Україна, як захисник майнових прав та інтересів своїх громадян, повинна сприяти вирішенню колізійних моментів спадкового права, і прагнути до єдиного тлумачення норм спадкових правовідносин.

Список використаної літератури

1. Дамирли М. А. Методология историко-правовой науки в контексте соотношения истории и современности / М. А. Дамирли // *Методологічні проблеми історико-правових досліджень: матеріали XXIII Міжнародної історико-правової конференції 24-26 вересня 2010 р., м. Алушта / ред. колегія: І. Б. Усенко (голова), А. Ю. Іванова (відп. секр.), Л. П. Гарчева та ін.* – Київ, Сімферополь СМД, 2011. – С. 37-47.
2. Алешина А. В. Коллизионные вопросы наследования по закону в международном частном праве: дис. на соискание степени кандидата юрид. наук : 12.00.03 «Гражданское право; коммерческое право; международное частное право» / А. В. Алешина. – Санкт-Петербург, 2006. – 192 с.
3. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23. 06. 2005 р. № 2709-IV / Верховна Рада України // *Відомості Верховної Ради України.* – 2005. – № 32. – Ст. 422.
4. Цитович П. П. Исходные моменты в истории русского права наследования. / П. П. Цитович. – Харьков: Университетская типография, 1870. – 173 с.
5. Дахно І. І. Історія держави і права. Навчальний посібник довідник. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 408 с.
6. Куприянова О. И. К вопросу о наследовании имущества иностранцев, умерших в России (XVII-XIX в.) // *Вестник Московского ун-та. Сер.11: Право.* – 2007. – № 2. – С. 113-117.
7. Гражданский кодекс УССР: Постановление ВУЦИК от 16 декабря 1922 года: по состоянию на 07 июля 1926 года // *ЗУ УРСР.* – 1926. – № 42. – Ст. 286.
8. Про порядок, як оформляти визнання громадянам права позиткоємців у полісах чужоземних товариств особистого страхування: Постанова НКЮ УСРР від 02 січня 1932 року // *Збірник Законів та розпоряджень робітничо-селянського Уряду України.* – 1932. – № 1. – Арт. 4-5.

9. Кондратова А. М. Історія становлення і розвитку законодавства про спадкування в Україні / А. М. Кондратова // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 3. – С. 169-173.
10. Цивільний кодекс Української РСР від 18.07.1963 № 1540-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1540-06/page>.
11. Кисіль І. В. Міжнародне приватне право: питання кодифікації. – 2-е доповн. і перероб. вид. – К. : Україна, 2005. – 480 с.

FORMATION AND DEVELOPMENT IN THE INHERITANCE CONFLICT LAW LEGISLATION

Khorosha T. S.

Graduate student of the V. M. Korytsky Institute State and Law of National Academy of Sciences of Ukraine.
Scientific Supervisor: Ph. D., Doctor of Law, Gennadiy P. Tymchenko.

Abstract. *The paper conducted a comprehensive study of the basic legal principles of conflicts of law regulation of inheritance complicated by a foreign element in the process of its formation and development. The theoretical questions of formation and development of conflict of laws in the field of inheritance are researched. Based on the analysis obtained conclusions about the main stages of development and formation of ancient inheritance law, which went independently from the byzantine, by own way. Analyzed the emergence of inheritance law in other states, which took place depending on whether it was borrowed by a state of an ancient roman law. The necessity of signing agreements on inheritance among all countries of the world, including Ukraine is stressed. The generalized situation of domestic legislation in the field of inheritance complicated by a foreign element.*

Key words: *inheritance, conflict, conflict of laws, regulation, inheritance with a foreign element.*

References

1. Damirli M. A. Metodologiya istoriko-pravovoj nauki v kontekste sootnosheniya istorii i sovremennosti / M. A. Damirli // Metodologichni problemi istoriko-pravovih doslidzhen: materiali XXIII Mizhnarodnoyi istoriko-pravovoyi konferentsiyi 24-26 veresnya 2010 r., m. Alushta / red. kolegiya: I. B. Usenko (golova), A. Yu. Ivanova (vidp. sekr.), L. P. Garcheva ta in. – Kyiv. Simferopol SMD, 2011. – S. 37-47.
2. Aleshina A. V. Kollizionnye voprosy nasledovaniya po zakonu v mezhdunarodnom chastnom prave: dis. na soiskanie stepeni kandidata yurid. nauk : 12.00.03 «Grazhdanskoe pravo; kommercheskoe pravo; mezhdunarodnoe chastnoe pravo» / A. V. Aleshina. – Sankt-Peterburg, 2006. – 192 s.
3. Pro mizhnarodne privatne pravo: Zakon Ukrayini vid 23. 06. 2005 r. № 2709-IV / Verhovna Rada Ukrayini // Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini. – 2005. – № 32. – St. 422.
4. Tsitovich P. P. Ishodnye momenty v istorii russkogo prava nasledovaniya. / P. P. Tsitovich. – Harkov : Universitetskaya tipografiya, 1870. – 173 s.
5. Dahno I. I. Istoriya derzhavi i prava. Navchalniy posibnik dovidnik. – K. : Tsentr navchalnoyi literaturi, 2006. – 408 s.
6. Kupriyanova O.I. K voprosu o nasledovanii imushchestva inostrantsev, umershih v Rossii (XVII-XIX v.) // Vestnik Moskovskogo un-ta. Ser.11: Pravo. – 2007. – № 2. – S.113-117.
7. Grazhdanskiy kodeks USSR: Postanovlenie VUTsIK ot 16 dekabrya 1922 goda: po sostoyaniyu na 07 iyulya 1926 goda // ZU URSR. – 1926. – № 42. – St. 286.
8. Pro poryadok, yak oformlyati viznannya gromadyanam prava pozhitkoemtsiv u polisah chuzhozemnih tovaristv osobistogo strahuvannya: Postanova NKYu USRR vid 02 sichnya 1932 roku // Zbirnik Zakoniv ta rozporядzhen robotnicho-selyanskogo Uryadu Ukrayini. – 1932. – № 1. – Art. 4-5. 9.
9. Kondratova A. M. Istoriya stanovlennya i rozvitku zakonodavstva pro spadkuvannya v Ukrayini / A. M. Kondratova // Chasopis Kiyivskogo universitetu prava. – 2014. – № 3. – S. 169-173.
10. Tsivilniy kodeks Ukrayinskoyi RSR vid 18.07.1963 № 1540-VI [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1540-06/page>.
11. Kisil I. V. Mizhnarodne privatne pravo: pitannya kodifikatsiyi. – 2-e dopovn. i pererob. vid. – K. : Ukrayina, 2005. – 480 s.

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ КОЛЛИЗИОННОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В ОБЛАСТИ НАСЛЕДОВАНИЯ

Хороша Т. С.

Аспирантка Института государства и права им. В. М. Корецкого Национальной академии наук Украины.
Научный руководитель: доктор юридических наук Г. П. Тимченко.

Аннотация. *В статье проведено комплексное правовое исследование основных принципов коллизионно-правового регулирования наследования, осложненного иностранным элементом в процессе его становления и развития. Рассмотрены теоретические вопросы становления и развития коллизионного законодательства в области наследования. На основании проведенного анализа получены выводы относительно основных этапов развития и формирования древнерусского наследственного права, которое шло независимо от византийского, своим путем. Проанализировано становление наследственного права в других государствах, которое проходило в зависимости от того, было ли заимствовано тем или иным государством древнее римское право. Обоснована необходимость подписания соглашений по вопросам наследования между всеми странами мира, включая Украину, поскольку государство, как защитник имущественных прав и интересов своих граждан, должно способствовать решению коллизионных моментов наследственного права, и стремиться к единому толкованию норм наследственных правоотношений. Сформулированы обобщенные положения отечественного законодательства в области наследования, осложненного иностранным элементом.*

Ключевые слова: *наследование, коллизия, коллизионное законодательство, правовое регулирование, наследование с иностранным элементом.*